Рівненський державний гуманітарний університет
Факультет історії та соціальних наук
Кафедра історії та методики навчання

Назва дисципліни	Суспільні кризи в країнах Центральної Європи новітньої доби
Освітня програма	А4 «Середня освіта (Історія та громадянська освіта)»
Компонент освітньої програми	Вибірковий
Загальна кількість кредитів та кількість годин для вивчення дисципліни	3 кредити/ 90 год.
Вид підсумкового контролю	Залік
Мова викладання	українська
Викладач	Слесаренко Андрій В'ячеславович, к.і.н., доцент
CV викладача на сайті кафедри	http://fipmv/rv/ua/slesarenko-andrij-vjacheslavovych/
E-mail викладача:	andrii.slesarenko@rshu.edu.ua

Мета курсу: розкрити причини перманентної кризи радянської моделі соціалізму в Центрально-Східній Європі, що була нав'язана країнам регіону після Другої світової війни, та кризи «реального соціалізму» як системи союзних відносин у рамках Організації Варшавського договору.

Завдання курсу: показати обумовленість кризових явищ в країнах Центрально-Східної Європи процесами сталінізації їх внутрішнього життя та сателітізацією зовнішньої політики;

– розкрити передумови, перебіг, рушійні сили та характер Червневого 1953 р. повстання в НДР, Угорської революції 1956 р., «Празької весни» 1968 р., польських криз 1956, 1966, 1968, 1970, 1976, 1980–1981 рр.;

– дати оцінку політиці СРСР щодо країн Східної Європи, котра знайшла своє концептуальне втілення у «плані Молотова» (1947 р.) та «доктрині Брежнєва» (1968 р.);

– проаналізувати феномен східноєвропейського дисидентства, його прояви та світоглядні засади (від комуністичного ревізіонізму до ліберально-демократичної альтернативи), простеживши становлення та диференціацію політичної опозиції у 1970–1980-ті рр. (на прикладі КОС/КОР, Конфедерації незалежної Польщі, «Солідарності», Хартії-77 тощо);

– пояснити закономірність антикомуністичних революцій 1989–1990 рр. та їх історичне значення.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні набути таких загальних компетентностей:

ЗК02. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК03. Уміння ідентифікувати і формулювати проблему, для її вирішення та досягнення обґрунтованого висновку використовувати потрібну інформацію та методологію.
ЗК05. Здатність володіти сучасними інформаційними технологіями в обсязі, необхідному для здійснення професійної науково-дослідницької, вчительської діяльності.
ЗК07. Працювати самостійно, розробляти стратегії та керувати часом. Здатність скеровувати зусилля, поєднуючи результати різних досліджень та аналізу, вчасно подавати результат, генерувати нові ідеї.
ЗК09. Знання стандартів, необхідних для наукового дослідження і публікування, включаючи критичну обізнаність та інтелектуальну доброчесність.
ЗК11. Усвідомлення культурного розмаїття суспільств та викликів взаємодії в міжкультурному контексті.
ЗК12. Усвідомлення проблематики рівних можливостей у суспільстві, зокрема її соціальних, гендерних, расових, національних та вікових аспектів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні набути таких фахових компетентностей:

ФК01. Розуміння суті, призначення й змісту гуманітарних наук.
ФК02. Розуміння функцій історичної науки як складової частини наукової думки і духовної культури суспільства.
ФК03. Здатність використовувати професійно профільовані знання й уміння в галузі історичних наук для дослідження соціально-економічних та політичних об’єктів, явищ і процесів.
ФК04. Розуміння складових елементів історичного минулого.
ФК05. Реконструкція історичних процесів на основі різних джерел.
ФК06. З’ясування причинно-наслідкових зв’язків в історичних подіях минулого, аналіз і узагальнення історичного матеріалу в певній системі.
ФК07. Розуміння соціальних функцій професіонала в галузі освіти, можливостей використання історії та зловживання історією.
ФК08. Володіння методикою історіографічної та джерелознавчої критики.
ФК09. Здатність аналізувати історичну продукцію сучасних історичних шкіл та визначати їх особливості.
ФК10. Порівняння історичних фактів на основі здобутих знань і формування на цьому ґрунті особистого світогляду.
ФК11. Здатність вести дискусії про минуле в політичному та культурному контексті.
ФК13. Здатність інтегрувати знання з інших, суміжних із історією, галузей знань, застосовувати системний підхід для розв’язання професійних завдань.
ФК14. Поєднання набутих історичних та педагогічних знань з метою забезпечення якісного навчально-виховного процесу.

Очікувані результати навчання

Програмні результати навчання:
ПРН 2. Знання загального ходу історичного процесу; окремих періодів, видатних історичних та політичних діячів.
ПРН 3. Знання особливостей історичного розвитку регіонів світу; специфіку цивілізаційного процесу, його умов та наслідків.
ПРН 4. Знання характерних рис історичних епох, їх зміст та спадковість.
ПРН 9. Уміння визначати зміст, місце й значення проблеми в історичному пізнанні.
ПРН 13. Обирати та використовувати необхідні історичні методи при аналізі суспільно-політичних, соціально-економічних явищ та процесів.
ПРН 14. Уміння презентувати підсумки виконаної роботи з використанням інформаційних технологій та засобів.
ПРН 16. Зрозуміле і недвозначне донесення власних висновків, а також знань та пояснень, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.
ПРН 19. Відповідальність за розвиток професійного знання і практик, оцінку стратегічного розвитку команди, ініціювання інноваційних комплексних проектів, лідерство та повна автономність при їх реалізації.
ПРН 20. Здатність до подальшого навчання, до стійкого саморозвитку і самовдосконалення, яке значною мірою є автономним та самостійним.

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Встановлення сталінської моделі соціалізму та народний опір комуністичній владі у 1950-ті рр.

Тема 1. Концепція тоталітаризму як методологічна основа спецкурсу.
Тема 2. Трансформація «народних демократій» в тоталітарні режими (1947–1953 рр.).
Тема 3. Червневе 1953 р. повстання в Німецькій Демократичній Республіці: причини, придушення та наслідки.
Тема 4. Громадсько-політична криза 1956 р. у Польській Народній Республіці та її подолання.
Тема 5. Угорська революція 1956 р.

Змістовий модуль 2. Криза радянської моделі соціалізму та її крах (1960-1980-ті рр.)

Тема 6. «Празька весна» 1968 р.
Тема 7. Режим Г. Гусака та опозиційний рух у Чехословаччині (1969 – 1989 рр.).

Тема 8. Польські кризи та опозиційний рух 1960 – 1970-х рр.
Тема 9. Громадсько-політична криза 1980–1981 рр. у ПНР та феномен «Солідарності».
Тема 10. Антикомуністичні революції 1989–1990 рр. у країнах Центрально-Східної Європи.